

Mattias Tesfayes tale i Folketinget om folkeskolen

Taler

Mattias Tesfaye
Børne- og
undervisningsminister

Dato

15. marts 2024

Sted

Folketingets talerstol,
Christiansborg

Omstændigheder

Tale ved forhandling om afholdelse af skolevalg under demokratisk betryggende forhold

Jeg sidder nede på min plads og tænker på en miniserie fra TV 2, der hedder »Balladen om kolonihaven«. Den handler om nabokonflikter i en nordjysk kolonihaveforening mellem den gamle garde på den ene side, der ønsker pæne haver, socialt samvær over hækken og en dåsebajer i solen, og så de nye unge i kolonihaven; de har ikke travlt med lugejernet, de har ikke tid til at deltage i den fælles arbejdsdag, og de vil egentlig hellere være sammen med børnene end med bajerne. Det skaber konflikt i kolonihaven, mistillid, manglende forståelse, gråd, bristede drømme og nedbrudte fællesskaber.

Jeg voksede ikke selv op i sådan en kolonihave. Jeg voksede op i et almennyttigt boligområde i Aarhus med min bror og min mor, og vi var fattige. Jeg kunne åbne køleskabet. Jeg kunne tydeligt se, om vi var først eller sidst på måneden – det var kartoffelkuren i 1980'erne. Det kan lyde som en frygtelig hård barndom, men sådan oplevede jeg det faktisk ikke. Tværtimod var det en god barndom: en god børnehave, stort kuglerum, fireværelseslejlighed og fastelavn under vaskehuset. Der var Lone, der hjalp mig med bogstaverne i skolen, der var Jørn, der hjalp mig med de fire regnearter, og der var Chris, der stod mellem keglene i al slags vejr og overbeviste mig og de andre spillere om, at vi skulle ende på landsholdet en dag. Jeg havde en avisrute og en læreplads. Det var en god barndom.

Jeg er ligesom hundredtusinder af andre børn i Danmark vokset op med nogle meget stærke velfærdsinstitutioner i et land, hvor familier med overskud løfter børn fra familier med underskud igennem et progressivt skattesystem og frivilligt engagement. Jeg er selv dybt bevidst om, at mit eget liv havde været meget anderledes, hvis jeg var vokset op i et land, hvor man ikke har den samhørighed, og hvor enhver må sejle sin egen sø.

Men noget i Danmark er under forandring, og jeg er sikker på, at mange af os fornemmer det, ikke kun i den nordjyske kolonihave. Der er små tegn i hverdagen. Der var engang, hvor aftenens tv-avis var rammen om en fælles samtale næste dag over madpakkerne, men public service er jo ikke, hvad det har været. Færre abonnerer på avis. I stedet sikrer algoritmer bag sociale medier, at vi hver især præsenteres for en nyhedsdækning, der matcher vores egne interesser og synspunkter. Det kaldes ekkokamre, og det polariserer.

Så taler nogle om salonerne i København, andre taler nedladende om Udkantsdanmark, og vi har sværere og sværere ved at se verden fra de andres perspektiv. I de største byer er der nogle, der har tjent millioner alene på at eje et hus; andre steder i landet står der til salg-skilte i indkørslerne. Nogle steder kan den grønne omstilling ikke gå hurtigt nok; andre steder frygter man en CO₂-afgift på landbruget. Nogle steder står man med integrationen helt tæt inde på kroppen; andre steder er kulturmødet stadig en eksotisk og akademisk diskussion.

For nogle måneder siden kontaktede en bekymret borger Syd- og Sønderjyllands Politi. Han havde set en gruppe udlændinge på landevejen og blev mindet om, dengang de syriske flygtninge gik på motorvejen. Var asylkrisen startet igen?

Politiet sendte hurtigt en hundepatrulje og konstaterede, at det blot var en skoleklasse fra Københavns nordvestkvarter; de var faret vild på Vesterhavsvej.

Se, skolebørnene vokser jo alle sammen op i Danmark, men hvilken del af Danmark? Det er snart 100 år siden, at Mads Skjern kom til Korsbæk. Vi skal ikke skrue tiden tilbage; alting var ikke bedre i gamle dage. Men vi skal være opmærksomme på de sprækker, der viser sig i samfundet, og passe på, at de ikke udvikler sig til kløfter. Vi skal ikke ende som i Trumps USA, det brexitsplittede England, gadekampenes Frankrig eller kolonihaveforeningen i Aalborg Øst. Det er steder med splittelse, mistillid, mistillid til institutioner og til hinanden. Det er folk, der taler forbi hinanden, det er politik, der handler om at vinde over de andre. Og det er en offentlighed, der er præget af polariserende medier og kulturliv. Når sprækker bliver til kløfter, mister vi helt forståelsen for, hvordan de andre lever, og så mister vi også fornemmelsen for, hvad de mener, når de siger noget, og det er farligt for folkestyret.

Jeg læste for nylig, at mere end halvdelen af befolkningen har fået mindre tillid til samfundsberende institutioner. I sådan et samfund kan populisme og splittelse hurtigt ødelægge den tillid, som det har taget generationer før os at bygge op. Og jeg vil gentage: Vi skal ikke blive nostalgiske; Korsbæk er væk, heldigvis. Vi skal passe på med at romantisere fortiden. Det handler om at se fremad og omhyggeligt at overveje, hvordan vi bygger et moderne fællesskab i Danmark i en tid, hvor der er migration, sociale medier, generationskløfter og digitalisering.

Jeg tror selv, at foreningslivet har meget at byde på, at kunst og kultur har meget at byde på, og at public service har meget at byde på, men jeg tror ikke, at der er noget, der har større betydning end folkeskolen. Ingen anden samfundsinstitution har så stort et potentiale for at skabe et fælles grundlag for

befolkningen, altså et sted, hvorfra den fælles samtale kan starte. Jeg troede i mange år selv, at det hed folkeskolen, fordi det var en skole for folket. Det var først sent, at jeg opdagede, at begrebet egentlig har en dobbeltbetydning: Det er ikke kun folkets skole; det er også den skole, der skaber folket. Det enkelte barn dannes, når læreren træder ind i lokalet, men det gør befolkningen jo også.

I middelalderen var det kirken, der holdt skole med katekismus og fadervor. Børnene skulle opdrages som et kristent folk under Gud og konge. Så tabte vi nogle krige til preusserne, og så skulle skolen indad vinde, hvad militæret havde tabt. Så fik vi retstavning, danmarkshistorie, højskolesangbog, Grundtvig og dansk sprog i stedet for latin. Nu skulle børnene opdrages som danskere i ny nationalstat.

Det gik fint, lige indtil tyskerne startede endnu en verdenskrig, der endte i holocaust. »Aldrig igen«, sagde man bagefter og besluttede, at nu skulle skolen opdrage børnene som demokrater, og en af de fremmeste fortalere for det var Hal Koch, som SF's ordfører nævnte i sin tale. Så smed man spanskrøret væk og mødte børnene som selvstændige borgere med elevråd og kage i klassens time, og det gik fint, indtil jeg selv kom i 4. klasse i starten af 1990'erne og der pludselig landede en international undersøgelse, som sagde, at vi var rigtig gode til at sidde i rundkreds, men at vi ikke var bedre til at læse, skrive og regne end vores jævnaldrende i eksotiske lande langt, langt væk.

Så begyndte vi derfra at måle og veje, hvad børnene havde lært, og så handlede det hverken om at opdrage børnene som kristne, som danskere eller som demokrater. Nu var det vigtigste, at vi blev klogere end kineserne, og sådan har det nok været lige siden. Nogle har kritisk kaldt det for konkurrencestatens skole. Men uanset tidens pædagogiske og ideologiske modeluner er det først og fremmest folkeskolen: Det er en skole for folket, der skaber folket.

Jeg er trods kritik, bøvl og ballade grundlæggende optimist på folkeskolens vegne, for hvert år til august træder der en ny årgang ind over dørtrinnet, og så møder de H.C. Andersen, måske Newton, modstandsbevægelsen, primtal – jeg elsker primtal – og hvert år til juni træder der en ny generation ud over dørtrinnet og ud i den danske kolonihave, fortrolig med dansk kultur og med forståelse for andre lande og kulturer og for menneskets samspil med naturen, som der så smukt står i formålsparagraffen. Et folk, der på den her måde opdrages med respekt for demokrati og videnskab og med nysgerrighed og forståelse for andre, ender ikke i splittelse. Det er sådan en kolonihave, der kan holde sammen. Så jeg er optimist, men fordi tendenserne i tiden har en tendens til at splitte os, er der behov for at besinde sig mere på det, som samler os.

Når jeg i dag har valgt at tage udgangspunkt i en tv-serie om kolonihaven, er det, fordi jeg mener, at det er nødvendigt at flyve lidt op i helikopteren og huske folkeskolens centrale rolle i at samle os og dens mulighed for at bygge bro over de sprækker, der ellers risikerer at udvikle sig til kløfter i samfundet. Det handler alt sammen om at realisere, hvad det er, der står i formålsparagraffen, ikke kun for skolens skyld, men for samfundets skyld, i erkendelse af at selv om vi lever i et land med 2.500 broer, lever vi også i en tid, hvor der er behov for at bygge flere. Vi lever i en tid, hvor det vigtigste ikke mere er at være klogere end kineserne; det vigtigste er at være nysgerrig på naturen, på videnskaben og på hinanden og at være solidt rodfæstet i sin egen kultur som forudsætning for at kunne forstå de andre.

Det kan man holde meget lange taler om. Det er det, jeg er i gang med. Man kan også sige det lidt kortere. Man kan bare forklare, hvem der betaler prisen, hvis fællesskaberne braser sammen; hvis fodboldklubben pakker keglene væk og lukker ned, fordi ingen vil være frivillige trænere; hvis halvdelen af et

lokalområde giver op over for folkeskolen og i stedet for vælger den private; eller hvis det almennyttige boligområde udvikler sig til et udsat boligområde.

Jeg ved godt, hvem der taber. Det gør de børn, der vokser op i en forstad med tomme køleskabe. Det er derfor, jeg ønsker en styrkelse af folkeskolen, og det er en af årsagerne til, at skolevalget er så godt, så vigtigt og så afgørende. Jeg er så glad for, at det er blevet en del af den danske folkeskoles årshjul, og skolevalget har min varmeste opbakning som et sted, hvor meningerne brydes, og et sted, hvor vi lærer at forstå hinanden og se på et emne fra de andres synspunkt – fra det punkt, hvorfra de ser. Derfor er jeg også glad for, at vi i dag har brugt tid på at diskutere skolevalget. Det synes jeg faktisk fortjener en debat i Folketingssalen. Tak for ordet.

Kilde

ft.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Folketingstale, Nomineret til Årets Danske Tale 2024, Politisk tale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/mattias-tesfayes-tale-i-folketinget-om-folkeskolen>